

Mahfuda Mohamed Rahal: «En la base de la piràmide dels campaments sahrauís tot té una cara femenina»

«Abans, en els anys setanta, el primer enemic era la ignorància; ara, ho és caure en l'oblit» | «Les potències occidentals han alentit el procés a l'ONU, com qui posa una cosa en el congelador, però nosaltres, els que vivim en el desert, tenim una paciència il·limitada»

Mahfuda Mohamed Rahal, durant l'entrevista | Anna Jordana

Mahfuda Mohamed Rahal, ministra d'Afers Socials i de Promoció de la Dona del govern del Sàhara, va ser a mitjans de febrer a Vic, convidada per l'associació Cooperació Osona-Sàhara (COOOS) (<http://cooos.org/>), una organització creada amb l'afany de difondre el conflicte i alhora tirar endavant projectes de cooperació als camps de refugiats de Tindouf. En la seva estada a Vic, també va ser a la redacció de Setembre, i vam parlar-hi de la situació del poble sahrauí, i més concretament del paper que juga la dona en un conflicte enquistat des de fa dècades en un context de refugiats permanents. *Refugiados permanentes* és precisament el títol del llibre la publicació del qual ha impulsat Cooperació Osona-Sàhara a través d'una campanya de micromecenatge (<http://www.elsetembre.cat/noticia/418/campanya/micromecenatge/publicacio/lilibre/sobre/sahara>) que encara té en marxa.

Què representa ser ministra de la República Àrab Sahrauí Democràtica?

Per a mi representa un exemple de promoció de la dona sahrauí, significa obrir les portes davant de moltes dones, en tenir un rol en la vida pública de la comunitat sahrauí.

Tenim la idea dels ministres despatxant en sumptuosos palaus, ministres europeus i també de països africans. En una nació com el Sàhara, què comporta ser ministra, més enllà del factor femení?

En els campaments de refugiats sahrauís, ser ministre és part del somni de l'estat sahrauí. I mentre el somni no s'hagi fet realitat, estem vivint el dia a dia en els campaments per liderar el canvi i la millora en les condicions de vida dels camps sahrauís. El meu és Afers Socials i la Promoció de la Dona. Jo no em sento ministra, sinó una ciutadana normal que dedica unes hores al dia a desenvolupar les meves tasques i donar exemple a la dona sahrauí, que també podem ser dones i ministres. Com podem gestionar una casa, podem gestionar un ministeri.

Parlem de les dones sahrauís. El primer que li pot venir a una mentalitat simplista d'una societat occidental europea és que la dona sahrauí es troba marginada, submissa a l'home, amb poques possibilitats de prosperar, en una doble condició de refugiada, en els campaments i també a casa seva. És una imatge massa simplista o s'ajusta una mica a la realitat?

És molt falsa. Ser refugiada representa haver-se d'enfrontar a tot d'obstacles cada dia. Però no submissa. A la dona sahrauí no se li adiu gaire aquest terme. Som lliures i tenim la mateixa capacitat mental que els homes, i a vegades més. En la base de la piràmide dels campaments sahrauís tot té una cara femenina. Els campaments són gestionats per les dones, els serveis bàsics també. Aquestes dones confirmen a cada moment que no s'avorriran de la lluita i no deixaran caure la causa.

I aquesta presència important de la dona en la societat sahrauí, és casual o és perquè la dona hi té un paper ja de per sí especial?

En els inicis del Polisari els homes havien anat a l'exèrcit, i les dones portaven la vida civil. I això s'ha anat perllongant en el temps, ja als territoris alliberats. Fa poc escoltava el cas d'unes dones joves, que volien anar a l'exèrcit. Però encara no hi ha la porta oberta per a elles. Perquè la infraestructura és bàsicament masculina.

Més enllà de la condició de refugiades, hi ha molta diferència entre una dona sahrauí i una dona marroquina, que potser en tenim una imatge més definida?

Molta diferència, molta. Nosaltres no patim la violència domèstica que pateixen altres països. En la família i la comunitat, la dona és molt honorada, més que en cap altre país islàmic o àrab, segons els meus coneixements.

Mahfuda Mohamed Rahal Foto: Anna Jordana

Quines possibilitats té de prosperar una nena sahrauí? Tantes com un nen o el factor de gènere sí que influeix?

No influeix, perquè l'estratègia de l'estat sahrauí és el tracte igualitari. Per exemples, les classes de l'escola primària estan formades per nenes i nens, i cadascú aprèn a respectar l'altre. A les cases, a les haines sahrauís típiques, hi ha una vida mixta, entre homes i dones, i cadascú ha d'aprendre a respectar a l'altre. Això en el nivell més bàsic, per no parlar de nivells més alts.

Parlem de nivells més alts, de la presència de la dona en òrgans de decisió, com pot ser el govern, però també altres d'inferior rang. Aquesta presència està equilibrada, o encara no ho està però s'està evolucionant cap a aquest equilibri? On estem?

No està equilibrada perquè a les dones se'ls allarga la jornada laboral. Tant si estàs a casa com si estàs en la vida pública, és costós per a moltes dones, que han de pujar la mainada, tenen gent gran a casa... És una limitació i ho reconec.

He llegit sobre una conferència seva on va dir que «la dona sahrauí sí que va amb el cap tapat, però no amb el cervell tapat».

Sempre ho dic. El més important és allò invisible.

Parlem de la cartera d'Afers Socials. En un context com el sahrauí m'imagino que deu tenir una feïnada que no se l'acaba. Quins són els principals problemes socials que s'han d'afrontar en el context sahrauí?

Homes i dones tenen els mateixos problemes, vista la situació de refugi en la qual vivim. Però parlaria de la discapacitat, perquè en els campaments sahrauís ningú es queda al marge. Fins i

tot amb una capacitat mental limitada, l'estat intervé per capacitar la gent a jugar un paper en la societat.

I els principals problemes de caire social que han d'afrontar, quins serien?

El fet de viure en un campament de refugiats de manera prolongada, i la incertesa relacionada amb el procés de pau fa baixar l'autoestima a molta gent. El fet de viure tant de temps allunyada de les seves arrels, lluny de la família que es va quedar a la zona ocupada... Sempre tenim l'esperança de tornar un dia, però mentre hi ha aquesta espera, hem de seguir progressant, beneficiar-nos del nostre potencial mental i físic, i aquí està la batalla.

Ens han explicat que és especialment important la tasca que s'està fent en l'atenció a persones discapacitades. També això els singularitza respecte altres països o pobles africans?

Sí, treballem en l'educació i l'ajuda a les famílies que tenen aquests nens, i sobretot amb les dones, que puguin tenir unes hores lliures al dia per a elles mateixes. A moltes un infant amb discapacitat els ha canviat la vida. Per això els ajudem a desenvolupar les seves capacitats, per ser membres actiu de la societat sahrauí, en la qual ningú es queda al marge.

Mahfuda Mohamed Rahal, durant l'entrevista Foto: Anna Jordana

Ningú es queda al marge, també ja m'ho ha dit abans... Com van d'infraestructures, de centres de salut, d'atenció social...

Al llarg dels anys hem anat conformant quasi una vida, propera a la normalitat, amb petits ambulatoris a cada comunitat, i un ambulatori gran per a tothom. El que busquem és una estructura estatal, assemblar-nos el màxim al que té un estat independent.

Quin paper juga en aquesta atenció sanitària i social el govern, quin paper juga la ciutadania organitzada sahrauí i quin paper juguen les organitzacions de cooperació que venen de l'estranger?

En una sola frase: cada paper completa l'altre.

Més concretament, quin paper poden jugar entitats com Cooperació Osona-Sàhara o altres entitats, amb la col·laboració que presten en els camps, però també amb programes com els de Vacances en Pau o m'explicaven un programa important de tema dental, de prevenció de la càries, etc.

La cooperació ens ha donat dues coses. Una, la més important, l'experiència. I una altra, els equipaments, amb un finançament que ens feia falta. Al cap de 23 anys de treballar en el camp, l'experiència que treus de professors o de gent formada, de professionals que arriben als camps a través de la cooperació, ha ajudat moltíssim.

La situació de provisionalitat del Sàhara sembla que va camí d'eternitzar-se. Fins quan?

Nosaltres estem preparats per aguantar i tenir paciència suficient fins que la nostra causa tingui una solució... Abans, en els anys setanta, el primer enemic era la ignorància. I ara l'actual enemic és caure en l'oblit. Sempre farà falta altaveus, siguin dins o fora dels campaments, perquè no s'oblidi la causa sahrauí.

Però sembla tenir un horitzó de solució o la cosa està enquistada, i quasi oblidada? En tot cas, com valoren el paper que juguen els governs occidentals, siguin europeus o africans?

Han alentit el procés a l'ONU, com qui posa una cosa en el congelador. Però nosaltres, els que vivim en el desert, tenim una paciència il·limitada, fins arribar a la nostra destinació final.

Què faria falta que passés perquè la seva causa tingués una solució feliç i definitiva?

No ho sé. Però confio molt en la nostra iniciativa. Si tornem a la guerra, o si continuem amb el procés de pau. Tot això ho tenim allà a debat.

Cooperació Osona-Sàhara ha impulsat una campanya per finançar la publicació d'un llibre destinat a fer difusió de la causa sahrauí entre la població catalana i espanyola, però també diuen que és per obrir debat i reflexió entre les joves generacions sahrauís. Com si ja no sentissin tant la causa com l'havien sentit generacions anteriors. És més o menys així?

No ho veig així. Els joves no tenen paciència. Alguns volen tornar a la guerra... Però la guerra té molts costos, no només per a nosaltres, sinó també per als països veïns que no tenen a veure amb el conflicte. Però ningú pot deixar de lluitar pel Sàhara lliure, pel seu país d'origen.